

Cuprins

8
Către toți tinerii șahiști

9
Istoria șahului

10
Setul de șah

12
Obiectivul jocului

13
Notăție de bază

14
Pionii

16
Nebunii

17
Caii

18
Turnurile

19
Regina

20
Regele

22
Protejarea regelui

24
Notății suplimentare

26
Deschiderea

28
Piese majore

30
Tehnici esențiale

32
Atac și apărare

34
Tactici

36
Finalul

38
Remiză

40
Mergi mai departe

42
Glosar

43
Răspunsuri

44
Index și adrese utile

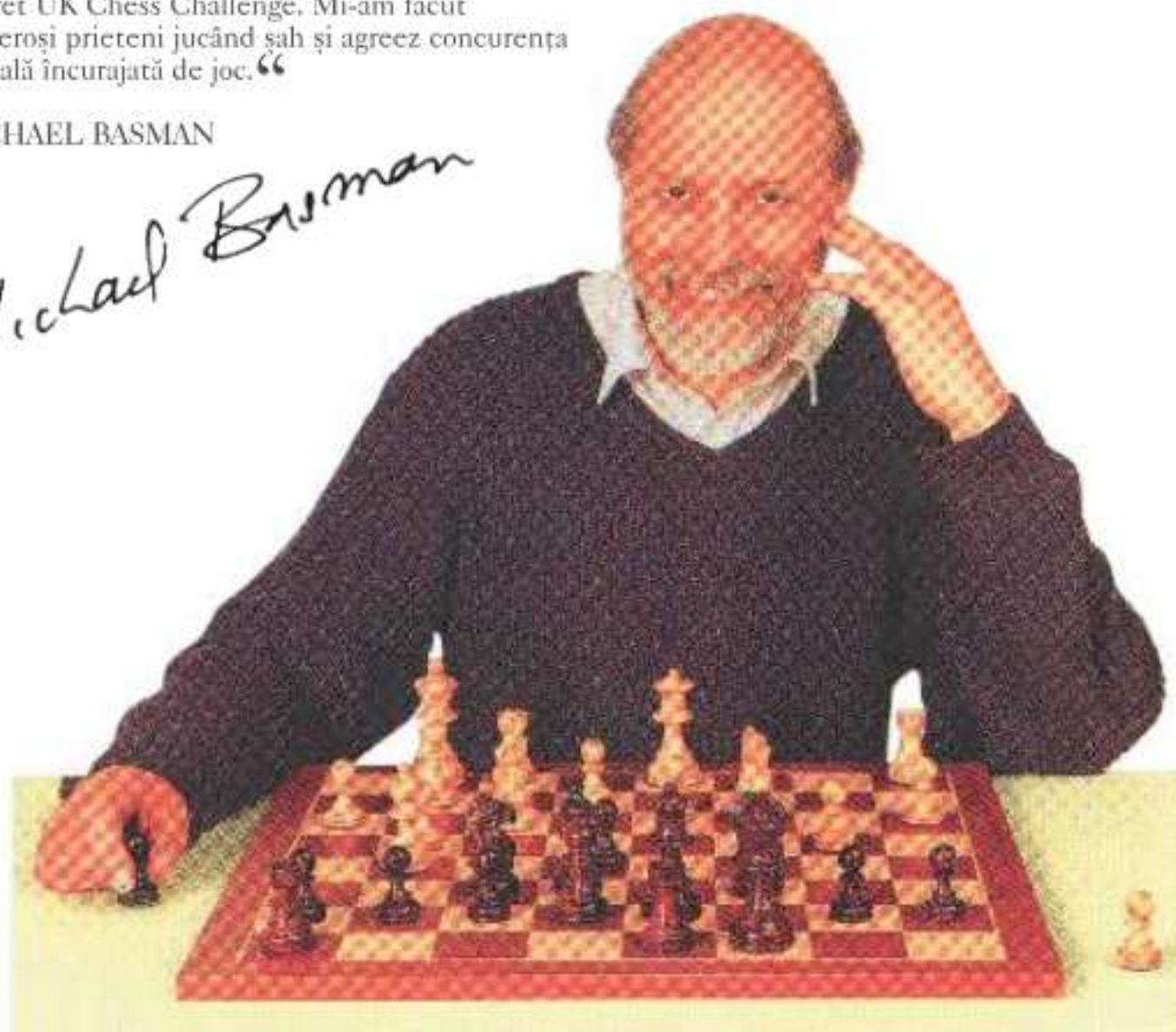
Către toți tinerii șahiști

„**O**AMENI DIN LUMEA ÎNTREAGĂ acceptă provocarea șahului, înfruntând noi adversari și punându-și mintea la încercare. Puterea minții – calea spre succes în studii și în afaceri – este stimulată, antrenată și consolidată prin șah. Nimic nu se compară cu satisfacția înfrângerii unui adversar competent, iar pentru a fi învingător ai nevoie doar de încredere, de concentrare și de abilitatea de a învăța – din cărți, din videoclipuri, de la calculatoare și din propriile tale eșecuri. Șahul a fost cândva jocul regilor, dar acum este accesibil tuturor.

Eu joc șah de la vârsta de 10 ani, iar de atunci nici că am putut sta mult timp departe de o tablă de șah! Fiecare partidă pe care o joc este o nouă provocare, mereu incitantă. Din 1981, când am devenit Maestru Internațional, mi-am dedicat timpul predării șahului în școli. În 1996, am lansat competiția pentru tineret UK Chess Challenge. Mi-am făcut numeroși prieteni jucând șah și agreez concurența amicală încurajată de joc.”

MICHAEL BASMAN

Michael Basman

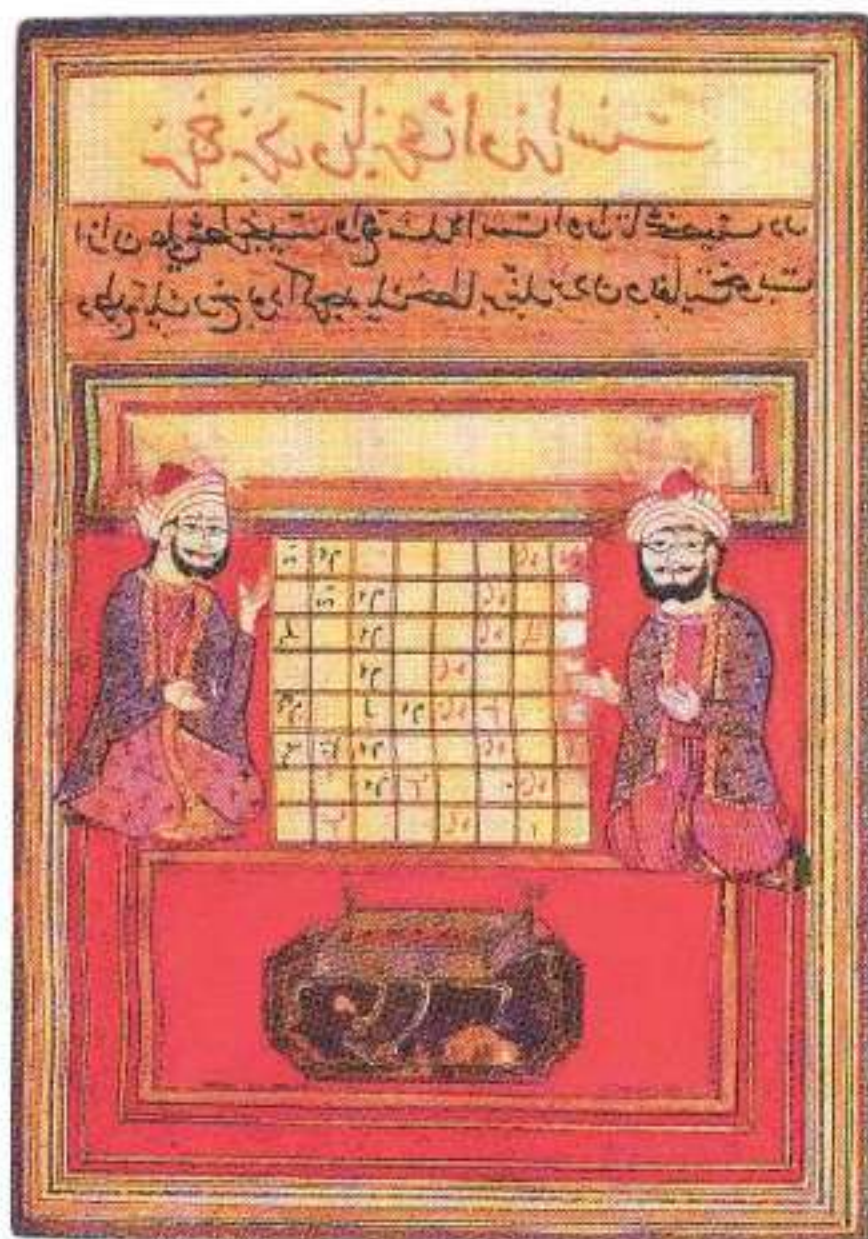
Istoria șahului

ȘAHUL ARE O ISTORIE LUNGĂ de cel puțin 1500 de ani. Cele mai vechi piese descoperite de arheologi datează din secolul al VI-lea d.H. Este posibil să se fi jucat șah și înainte, dar n-avem cum s-o știm sigur. Cert e însă faptul că unul dintre precursorii șahului a fost jocul indian Chaturanga, însemnând „patru laturi” – deoarece armatele indiene erau alcătuite din patru divizii: carele de luptă, cavaleria, elefanții și infanteria. Supremul joc de război, șahul are la bază scenarii de luptă străvechi care încă mai pot fi aplicate și astăzi de jucătorii din lumea întreagă.

Șahul chinezesc

Introdus de aproape cu șahul este jocul chinezesc *Xiangqi* („jocul elefanților”), care se bucură în continuare de mare popularitate în China. Data apariției acestui joc este necunoscută.

Șahul ajunge în Occident

Jocul s-a răspândit odată cu deschiderea rutelor comerciale dintre Orientul Îndepărtat și Persia în secolul al X-lea. Negustorii arabi care străbăteau celebrul Drum al Mătăsii aveau adesea în bagaje și câte un set de șah. Și uite așa, în cele din urmă, călători și comercianți au introdus șahul în Europa.

Un interes crescând

Până la sfârșitul secolului al XIX-lea, șahul își dobândise titlul de „joc al regilor” datorită popularității sale în rândul claselor privilegiate. Totuși, în secolul al XX-lea, jocul și-a croit cale spre toate părțile sociale, ajungând a fi practicat de mii de persoane.

Setul de șah

UN SET DE ȘAH ESTE ALCĂTUIT din 32 de piese și o tablă de joc. Tabla reprezintă un câmp de luptă simplu, lipsit de copaci, râuri, dealuri, văi sau clădiri în spatele cărora să te poți ascunde. Asta înseamnă că poți controla desfășurarea unei bătălii mult mai bine decât orice general de armată. Pieseile constituie cele două armate adverse. Ambii jucători au inițial câte 16 piese, fiecare partidă începând, așadar, pe picior de egalitate. Mutările pe care le faci sunt cele care îți vor determina în cele din urmă victoria – sau înfrângerea.

Armata condusă de tine

Există piese de diverse forme și mărimi, dar cel mai des întâlnite sunt piesele de șah Staunton, acesta fiind modelul folosit în competiții și în cartea de față. „Pieseile” sau „figurile” constituie denumirea colectivă prin care sunt denumite cele două armate. În cadrul armatei tale ai un rege, o regină (sau damă), doi nebuni, doi cai, două turnuri (sau ture) și opt pioni. (Atenție: uneori șahiștii consideră că „piesele” includ toate figurile cu excepția pionului, deși toate sunt, practic, „piese”.)

Un rege

În calitate de conducător al armatei, regele este cea mai importantă piesă – și cea mai înaltă totuși. Cu toate acestea, are mobilitate redusă și nu este, deci, puternic. Dacă nu poate evita capturarea, primește șah mat și jocul se încheie.

O regină

Regina poate ataca aproape jumătate din câmpurile tablei de joc dintr-o singură poziție. Datorită rapidității și mobilității sale, este cea mai puternică piesă.

Doi nebuni

Nebunii (în limba engleză, *bishop* – „episcop”, n. rr.) se recunosc după vârfurile distinctiv ale pieselor ce seamănă cu o mitră episcopală. Sunt piese agile care se mișcă rapid de-a lungul diagonalelor.

Doi cai

Aceste figuri aparte sunt singurele care pot sări peste obstacole și care nu se deplasează în linie dreaptă. În frecvența aglomerărilor de pe tabla de șah, caii sunt de o valoare inestimabilă.

Coloanele sunt girurile care străbat vertical tabla de la un pătrat la altul. Aici coloana de pe margine este albastră.

Pătratele roșii marchează o diagonală.

Linile sunt rândurile orizontale. Aici prima linie este verde.

Câmpul de luptă

Rândurile orizontale, care traversează tabla de la stânga la dreapta, se numesc „linii” și sunt 8 la număr. Tot 8 sunt și rândurile dispuse vertical, de sus până jos, numite „coloane”. Fiecare linie oblică alcătuită din pătrate de aceeași culoare este o „diagonală”. În mod surprinzător, tabla de șah conține nu mai puțin de 26 de diagonale.

Alb și negru

Indiferent de culoarea pieselor – că ar fi roșii și negre sau roz și violet –, culoarea mai deschisă este numită mereu „alb”, iar cea mai închisă este numită mereu „negru”.

Regele, regina, nebunii,
cau și turnurile se aranjează
pe primul rând.

Turnurile
se așază
în colțuri.

Pionii, câte 8 la fiecare
armată, stau alinați
în fața figurilor
principale.

Armata pieselor
negre este
aranșată corect.

Aranjarea tablei

Întâi trebuie să plasezi tabla între tine și
adversarul tău, așezat vizavi. În dreapta
fiecărui jucător trebuie mereu să se afle un colț
alb al tablei de joc. Apoi se aranjează piesele în
pozițiile corespunzătoare. Armata albă și
armata neagră se așază în oglindă la capetele
opuse ale tablei, cu regele și regina în mijloc,
urmați într-o parte și într-alta de nebuni, cai și
turnuri. Pe urmă se înșiră pionii pe linia din
fața acestora.

Dama albă este aranjată
pe un câmp alb,
iar dama neagră,
pe un câmp negru.

Regii și reginele celor
două armate stau față
la față.

Nu uita!
Colțul alb
în dreapta.

Două turnuri

Turnele, cum mai sunt numite aceste piese
robuste care pot muta de-a lungul liniilor și al
coloanelor, arată într-adevăr ca niște vajnice
turnuri de apărare. Sunt cele mai puternice
piese după regină, dar și cel mai greu de pus în
mișcare.

Opt pionii

Aceștia sunt soldații tablei de șah, câte 8 în fiecare armată.
Adesea pionii intră primii în acțiune. Sunt piesele cele mai
slabe, însă nu le lipsește ambiția. Dacă un pion ajunge la
capătul opus al tablei, acesta poate fi promovat, chiar și la
redutabilul statut de regină.